Súd:	Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka:	15Co/116/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu:	6122433528
Dátum vydania rozhodnutia:	17. 04. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Jaroslav Gallo
ECLI:	ECLI:SK:KSBB:2024:6122433528.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jaroslava Galla, a členov senátu JUDr. Jaroslava Mikulaja a JUDr. Klaudie Koskovej v právnej veci žalobcu: A. B. C., nar. XX. XX. XXXX, trv. bytom D. XXXX/XX, E., práv. zastúpený: Mgr. Ivan Bugri, advokát, so sídlom Námestie SNP 23, 960 01 Zvolen, proti žalovanému: Slovenská republika v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 5 143,13 Eur, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 20C/78/2022 zo dňa 16. mája 2023, takto

r o z h o d o l :

I. Rozsudok okresného súdu p o t v r d z u j e.
II. Žalobca m á voči žalovanému n á r o k na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Odvolaním napadnutým rozsudkom okresný súd, ako súd prvej inštancie, o nároku žalobcu o zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 5 143,13 Eur rozhodol tak, že:

„I. Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 5 143,13 Eur v lehote 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

II. Žalobca má nárok na náhradu trov tohto konania voči žalovanému vo výške 100 %, ktoré je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi v lehote 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia o výške trov tohto konania.“

2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal voči žalovanému zaplatenia 5 143,13 Eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu porušenia práva Európskej únie s poukazom na judikatúru Európskeho súdneho dvora z dôvodu, že ako príslušník Hasičského zboru Slovenskej republiky mal pravidelne prekračovanú 48 hodinovú hranicu pracovnej zmeny. Okresný súd pri rozhodovaní dospel k záveru, že žaloba je čo do základu dôvodná. Poukázal na článok 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Štát tak zodpovedá za správnu implementáciu daných pravidiel do svojho právneho poriadku. Pokiaľ úniové právo priznáva súkromným osobám práva a tieto sú porušené v dôsledku činnosti či nečinnosti štátu, ktoré má garantovať aj v rámci svojho vnútroštátneho právneho poriadku, štát zodpovedá za vzniknutý následok, ak vznikol na strane jednotlivca. Ak jedným z predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu žalobcovi spôsobenú porušením práva Únie je dostatočne závažné porušenie právnej normy Únie, ktorej cieľom je priznanie práv jednotlivcov je súd v rámci svojej právomoci oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva Únie pri preberaní Smernice č. 2003/88/ES do právneho poriadku SR zákona č. 315/2001 Z. z.. Súd skúmal, či zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov zodpovedá cieľom Článku 6 písm. b/ Smernice č. 2003/88/ES.

Okresný súd uviedol, že zodpovednosť štátu je absolútna a objektívna, ktorej sa členský štát nemôže zbaviť, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil. Uvedené vyplýva z Článku 144 ods. 1 Ústavy SR, Článku 7 ods. 2 Ústavy SR a Článku 7 ods. 5 Ústavy SR, z konštantnej judikatúry Súdneho dvora EÚ z rozsudku č. k. C-106/1977 zo dňa 09. 03. 1978, z rozsudku č. k. C-429/2009 zo dňa 25. 11. 2010 vo veci Günter Fuß a podľa uvedeného rozsudku Článok 6 písm. b/ Smernice č. 2003/1988 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. Pravidlo ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy a od ktorej sa v prípade neprebratia článku 22 ods. 1 Smernice do vnútroštátneho práva nemožno odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti ako je činnosť hasičov. Členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti tohto článku tak, že uplatnenie tohto nároku budú napríklad viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Súd mal v konaní za preukázané, že Smernica nebola správne transponovaná do právneho poriadku SR, a to do ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. o hasičskom a záchrannom zbore a ustanovenia tohto zákona sú v rozpore s Článkom 2 ods. 1 a Článkom 6, písm. b/ Smernice č. 2003/88/ES. Z prílohy č. 4 k zákonu č. 315/2001 Z. z. v bode 6 sa uvádza, že do zákona bola prebratá aj predmetná Smernica a teda deklaruje jej prebratie do nášho zákona, avšak napriek tomu zákon umožňuje služobnému úradu, aby pracovný čas hasiča bol rozvrhnutý tak, že pravidelne a sústavne prekračuje Smernicou stanovený maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, tak ako ho stanovuje Smernica a judikatúra Súdneho dvora, keďže základný problém vyplýva z pojmu pracovný čas. Pojem pracovný čas vymedzuje Článok 2 ods. 1 Smernice a Článok 2 ods. 2 Smernice definuje pojem čas odpočinku s tým, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pojem pracovný čas je potrebné definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov a z judikatúry Súdneho dvora konštantne vyplýva, že čas pracovnej (služobnej) pohotovosti treba v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času a rozhodujúcim faktorom pre záver, či sú naplnené znaky pojmu pracovný čas je skutočnosť, že pracovník je povinný byť prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a musí mu byť k dispozícii v prípade potreby (rozsudok Súdneho dvora č. k. C-397/2001, č. k. C-14/2004). Podľa rozsudku Súdneho dvora č. k. C-518/2015 členské štáty sa nemôžu pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení tejto Smernice, ktorý definuje pojmy pracovný čas a čas odpočinku a Článok 15 Smernice neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali menej reštriktívnu definíciu pojmu pracovný čas ako je uvedená v tomto článku a Článok 2 Smernice sa má vykladať tak, že čas pracovnej pohotovosti, ktorú pracovník trávi doma s povinnosťou reagovať na výzvu zamestnávateľa do ôsmich minút, čo do značnej miery ovplyvňuje jeho možnosti venovať sa iným činnostiam sa má považovať za pracovný čas. Vnútroštátny predpis zákon o HaZZ vymedzuje služobný čas v § 85 ods. 1 a 2 ako časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu a stanovuje, že služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Okresný súd v tejto súvislosti poukázal na to, že v prípade, ak zamestnanec alebo príslušník hasičského zboru nemá v rozpore s právom Európskej únie dostatočný čas na regeneráciu a odpočinok, resp. že jeho určený čas služieb v jednotlivých týždňoch neumožňuje dostatočný odpočinok na regeneráciu, ide v zmysle ust. § 11 o zásah do jeho osobnej integrity, a to v oblasti súkromia a rodinného života, nepriamo aj vo vzťahu k jeho zdravotnému stavu. Takýto zásah je nežiadúci, právom nedovolený a zároveň zakladajúci nárok dotknutej osoby na zadosťučinenie, resp. peňažnú náhradu v zmysle § 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Žalobca svoj nárok spojil s porušením nároku na odpočinok, a tak okresný súd posudzoval tento nárok žalobcu ako nemajetkovú ujmu, čo okrem právneho poriadku Slovenskej republiky zohľadňuje aj zámer tvorcu Smernice rady č. 2003/88/ES. Okresný súd poukázal na konkrétne okolnosti na strane žalobcu, ktorými bolo zasiahnuté do práv chránených ust. § 11 Občianskeho zákonníka a vyhovením nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, zmiernil nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, ku ktorému došlo zo strany žalovaného. Okresný súd pri určení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal z doloženého tabuľkového prehľadu vykonaných služieb žalobcom za september 2019 až august 2022. Žalobcom požadovanú sumu náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 5 143,13 Eur považoval za primeranú, a preto žalobe vyhovel. O trovách konania vzhľadom na úspech žalobcu rozhodol poukazom na ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP (zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej aj „CSP“).

3. V zákonom stanovenej lehote proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie žalovaný. Žalovaný v podanom odvolaní konkrétne namietal, že na to, aby mohol súd prvej inštancie skonštatovať, že

uplatnený nárok žalobcu je dôvodný, musel by žalobca preukázať, že zákon č. 315/2001 Z. z. prebral smernicu 2003/88/ES nesprávne, t. j. musel by preukázať na také ustanovenia zákona č. 315/2001 Z. z., ktoré by boli v rozpore so smernicou 2003/88/ES. Ďalej namietal, že súd prvej inštancie nemal právomoc skúmať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES, ktoré právo nespadá do kompetencie súdu prvej inštancie, resp. do kompetencie iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie, pričom súd prvej inštancie si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku, nakoľko dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet tohto súdneho sporu, kde sa posudzuje len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody či nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie sa podľa žalovaného nesprávne vysporiadal s ním vznesenou námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovaného, keď nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“; v prvom prípade ide o transponovanie, t. j. prebratie konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu a v druhom prípade ide o použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad. K pôsobnosti smernice uviedol, že rozsah pôsobnosti Smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 Smernice 89/391/EHS, ako aj negatívne vymedzený v článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Inak povedané, Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa Smernica 2003/88/ES na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, preto jej ustanovenia nemohli byť porušené tak ako to tvrdí žalobca. úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov týkajúcich sa civilnej ochrany, integrovaného záchranného systému ako aj právnej úpravy samotného Hasičského a záchranného zboru, bez akýchkoľvek pochybností subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Zdôraznil, že čl. 2 Smernice len príkladom vymenováva „určité osobitné činnosti verejných služieb“, preto ak príslušníci Hasičského a záchranného zboru tu nie sú taxatívne vymenovaní, neznamená to, že aplikácia ustanovení Smernice je aj v tejto oblasti automatická. Nakoľko Smernica 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je táto oblasť v plnej miere v pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy. Vzhľadom na uvedené sa príslušné ustanovenia Smernice 2003/88/ES na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, preto žalobcovi v zmysle žaloby nemohla vzniknúť žiadna škoda. Súd prvej inštancie sa tiež nestotožnil s námietkou premlčania žalovaného. V tejto súvislosti žalovaný uviedol, že námietka premlčania bola žalovaným vznesená z dôvodu, že žalobca v žalobe uvádza žalované obdobie september 2019 – august 2022. K podaniu žaloby však došlo až v októbri 2022, t.j. viac ako 3 roky od momentu, kedy malo dôjsť k údajnému zásahu do žalobcových práv, čo znamená, že žalobca si svoj nárok uplatnil po uplynutí všeobecnej trojročnej premlčacej lehoty. Vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody poukázal žalovaný na to, že žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody žiadnym spôsobom. V prvom rade žalovanému nie je zrejmé ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda. Sám žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný. Žalovaný zdôraznil, že počas tejto služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti (teda v čase, keď sa od neho nežiada výkon práce). Rovnako tak pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje „aktívna činnosť“ a teda mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, len na základe pokynu svojho zamestnávateľa. V zhrnutí to znamená, že žalobca nemusí byť bdelý a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nie len za vykonanú prácu, ale aj za takúto neaktívnu časť práce. Žalobca dostáva za takto stanovený čas pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby (zásahu) bude k dispozícii. Rozhodujúcou skutočnosťou nie je plán služieb hasičských jednotiek (striedanie troch zmien v 24 hodinových intervaloch), ale to, koľko času konkrétny príslušník skutočne strávil vykonaním štátnej služby za týždeň priemerne v rámci konkrétneho referenčného obdobia. Z tohto dôvodu je pre zistenie, či skutočne došlo k porušeniu práv žalobcu, nevyhnutné vypočítať čas, ktorý naozaj strávil vykonávaním štátnej služby, prípadne v služobnej pohotovosti bezprostredne nadväzujúcej na vykonávanie štátnej služby v rámci rozvrhnutia služobného času, teda služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. rozvrhnutej podľa §

86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z. (v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie). Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení zo dňa 09.02.2023 zdôraznil, že nežaluje nemajetkovú ujmu vyčíslenú za presný počet hodín odpracovaných nad 48 hodín týždenne. Pre žalovaného je nepochopiteľné, prečo sa žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú (ako sám vo vyjadrení uvádza) vyčíslil podľa celkového počtu (súčtu) hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré mal reálne odslúžiť a to bez ohľadu na skutočnosť, či tým malo (a ak áno, tak v akom rozsahu) dôjsť k prekročeniu 48 hodinového týždenného pracovného času. Žalovaný sa domnieva, že žalobca svoju ujmu v skutočnosti vidí v tom, že nebol za odslúženú určenú služobnú pohotovosť dostatočne ohodnotený a nie v tom, že mal byť prekračovaný 48 hodinový týždenný pracovný čas. Žalovaný aj z tohto dôvodu považuje žalobu za zmätočnú, nakoľko si žalobca touto formou iba maskuje svoje mzdové nároky voči svojmu zamestnávateľovi. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd vo svojom rozhodnutí žalobcovi priznal, t.j. 5.143,13 EUR, žalovaný považuje za absolútne neprimeranú a premrštenú. Vzhľadom na to, že ide o osobnostné práva, je potrebné nemajetkovú ujmu posudzovať v každom jednom prípade individuálne, čo súd prvej inštancie pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy nebral do úvahy. Žalovaný zdôraznil, že zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť resp. vážnosť v spoločnosti. Súčasne žalovaný poukazuje aj na skutočnosť, že žalobca sa žalobou nedomáha aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“ do jeho práva na ochranu jeho osobnosti, ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. Podaná žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, ale naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. Priemerná výška doposiaľ priznanej škody, resp. nemajetkovej ujmy, vo vyššie uvedených obdobných rozhodnutiach predstavuje sumu približne 1.000,- EUR až 2.500,- EUR. . Žalovaný mal tak za to, že v súdnom konaní nebolo na základe výpovede žalobcu ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu, ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Žalovaný odvolaním tiež napadol výrok rozsudku okresného súdu o náhrade trov konania. Na základe uvedených skutočností žalovaný navrhol zmeniť rozsudok okresného súdu a žalobu zamietnuť a žalovanému priznať nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

4. K odvolaniu žalovaného sa vyjadril žalobca. Uviedol, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie považuje v celom rozsahu za zákonný a vecne správny. Odvolanie žalovaného považuje v celom rozsahu za nedôvodné a neopodstatnené. Odvolacie námietky žalovaného nie sú spôsobilé spochybniť vecnú správnosť a zákonnosť odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Námietku právomoci súdu považuje za účelovú a zjavne nedôvodnú. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu. Poukázal na to, že Súdny dvor vo svojej konštantnej judikatúre výslovne vyžaduje od vnútroštátnych súdov, aby správnosť prebratia smerníc kontrolovali, keďže takáto činnosť predstavuje základný kameň, na ktorom je postavená doktrína Súdneho dvora o priamych a nepriamych účinkoch a aplikovateľnosti predpisov únijného práva vnútroštátnymi orgánmi každého členského štátu. Vnútroštátny súd pri rozhodovaní o individuálnom nároku jednotlivca na náhradu škody (či už majetkovej škody alebo nemajetkovej ujmy) vzniknutej porušením únijného práva má a musí mať právomoc posudzovať, či vnútroštátna právna norma je v súlade s predpisom únijného práva, teda posudzovať aj to, či konkrétna smernica bola do vnútroštátnej úpravy transponovaná správne. V tomto smere poukázal na rozhodnutie v rozsudku Súdneho dvora C-106/89, C-456/98 a pre túto vec ťažiskový rozsudok Súdneho dvora C-429/09 vo veci Günter Fuß proti Stadt Halle. Súd prvej inštancie sa s otázkou právomoci na prejednanie a rozhodnutie v tejto veci vysporiadal, jeho právny záver o existencii právomoci súdu na konanie v tejto veci považuje za nepochybne správny, plne sa stotožňuje s právnym záverom o tom, že na území Slovenskej republiky neexistuje žiadny iný orgán než všeobecný súd v civilnom sporovom konaní, ktorý by bol vzhľadom na predmet tohto konania oprávnený a súčasne povinný prejednať a rozhodnúť tento spor a v rámci neho si aj prejudiciálne posúdiť súlad a správnosť transpozície Smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z. K námietke pasívnej vecnej legitimácie žalovaného uviedol, že žalovaný sa snaží spochybniť svoju pasívnu vecnú legitimáciu, neuvádza ale absolútne žiadne nové relevantné skutkové či právne argumenty, ktoré by už nepredniesol v doterajšom priebehu konania a ktorých nesprávnosť by už nebola vyvrátená v priebehu konania, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozsudku. Súd prvej inštancie s touto námietkou žalovaného vyčerpávajúco a správne vysporiadal v odôvodnení napadnutého rozsudku. Žalobca je presvedčený, že o danosti pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v tomto konaní nemožno mať žiadne pochybnosti a súd prvej inštancie aj v tomto smere vec správne právne posúdil. Túto námietku považuje za zjavne nedôvodnú a neopodstatnenú. K námietke pôsobnosti Smernice 2003/88/ES uviedol, že žalovaný rovnakú námietku už uviedol v konaní pred súdom prvej inštancie, pričom k

tejto námietke sa žalobca už aj písomne vyjadroval. Považuje za nepochybné, že smernica 2003/88/ES sa v celom rozsahu a bez obmedzenia vzťahuje na činnosť hasičov - príslušníkov Hasičského a záchranného zboru (teda aj na žalobcu), pričom činnosť hasičov v žiadnom prípade nespadá pod „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ tak, ako to zjavne účelovo a zavádzajúco tvrdí žalovaný. Aj túto odvolaciu námietku žalovaného považuje za zjavne nedôvodnú a právne posúdenie súdom prvej inštancie je aj v tomto smere zákonné a správne. K námietke premlčania žalobca uviedol, že súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku námietku posúdil ako nedôvodnú z dôvodov, ktoré náležite vysvetlil v odseku 122 odôvodnenia rozsudku. S posúdením námietky premlčania súdom prvej inštancie sa v celom rozsahu stotožnil. K vznesenej námietke premlčania sa už podrobne vyjadril aj vo Vyjadrení žalobcu zo dňa 09.02.2023, pričom poukázal aj na posúdenie tejto otázky v rozhodnutiach odvolacieho súdu a na tam podobne uvedených dôvodov naďalej v podrobnostiach zotrval. Žaloba v tejto veci bola podaná v rámci všeobecnej 3 ročnej premlčacej doby a žiadny z nárokov uplatnených žalobou premlčaný ani len z časti nebol. Vo vzťahu k nároku na náhradu škody uviedol, že poukazuje na žalobcom uvádzanú rozsiahlu skutkovú a právnu argumentáciu uvedenú v jeho písomnom vyjadrení v konaní pred súdom prvej inštancie s prihliadnutím na argumentáciu žalovaného o tom, že „neaktívnu časť“ pracovnej pohotovosti nemožno podľa neho považovať za súčasť pracovného času. Porušovanie práv hasičov nerešpektovaním Smernice je stav, ktorý trvá dlhoročne (t. j. nielen počas žalovaného obdobia) a o ktorého protiprávnosti žalovaný nepochybne vie a musí vedieť, pričom sám žalovaný je pôvodcom tohto protiprávneho stavu. Ak by teda sám žalovaný konal tak, ako je v zmysle únijného práva povinný, k porušovaniu mojich práv by nedochádzalo. K námietke, že „nie je žalovanému zrejmé, prečo si žalobca svoju údajnú nemajetkovú ujmu „ohodnotil“ sumou 2,83 EUR za každú hodinu, počas ktorej malo dochádzať k porušovaniu jeho práv“ uviedol, že táto suma je len výsledkom porovnania žalovanej sumy s počtom hodín mnou odpracovanej určenej služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času. Vydelením žalovanej sumy (5143,13 EUR) s celkovým počtom odpracovaných hodín určenej služobnej pohotovosti (1814,90 hodín) a následným porovnaním výslednej sumy (2,83 EUR) so zákonnými minimálnymi mzdovými nárokmi (minimálnou hodinovou mzdou za žalované obdobie dokonca pre prvý, najľahší stupeň náročnosti práce, ktorá suma predstavovala 3,40 EUR za hodinu1) je totiž očividne zrejmé, že žalovaná (a napadnutým rozsudkom priznaná) suma náhrady škody v žiadnom prípade nemôže byť „neprimerane vysoká“ tak, ako to po celý čas (a v každom obdobnom súdnom spore) namieta žalovaný. Ak je nepochybné, že k zásahu do jeho práv dochádzalo prekračovaním maximálneho týždenného pracovného času (podľa článku 6 písm. b) Smernice, nehovoriac už o 40 hodinovom týždennom pracovnom čase podľa § 85 ods. 2 ZoHaZZ) a to v základe tým, že žiadna z hodín služobnej pohotovosti sa mu nezapočítavala do pracovného času, tak porovnanie výšky žalovanej sumy s mzdovými nárokmi je úplne výstižné na to, aby bolo možné dospieť k záveru, či žalovaná suma náhrady škody je alebo nie je primeraná. Vzhľadom na spôsob výpočtu žalovanej sumy nejde o situáciu, kedy by si sumu 2,83 EUR svojvoľne či nepodložene stanovil ako nejaký základ pre výpočet žalovanej sumy a z tejto sumy následne odvíjal či vypočítaval celkový žalovaný nárok. Táto suma je len výsledkom porovnania výšky žalovanej sumy s počtom hodín odpracovanej určenej služobnej pohotovosti, v súvislosti s ktorou je vypočítavaná kedy je nesporné, že žiadna z hodín určenej služobnej pohotovosti nebola započítaná do pracovného času, čím bol porušený článok 2 ods. 1 Smernice a táto skutočnosť sa následne prejavila aj v prekračovaní maximálneho 48-hodinového týždenného pracovného času stanoveného článkom 6 písm. b) Smernice. Práve odvíjanie žalovanej sumy od súčtu hodín odpracovanej (avšak do pracovného času nezapočítanej) určenej služobnej pohotovosti zohľadňuje tú základnú skutočnosť, že nepovažovaním služobnej pohotovosti za pracovný čas bol porušovaný článok 2 Smernice a následne v dôsledku nezapočítania služobnej pohotovosti do odpracovaného času bol prekračovaním maximálneho týždenného pracovného času porušovaný aj článok 6 písm. b) Smernice. Vzhľadom na vyššie uvedené žalobca navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a priznal žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania.

5. Žalovaný vo svojom vyjadrení zo dňa 02. 08. 2023 v reakcii na vyjadrenie žalobcu uviedol, že žalobca poukazoval na skutočnosti už uvádzané v žalobe a v jeho ďalších písomných vyjadreniach, pričom neuviedol žiadne nové relevantné skutkové tvrdenia. Žalovaný v plnom rozsahu zotrval na odvolaní a opätovne navrhol rozsudok okresného súdu zmeniť a žalobu zamietnuť a žalovanému priznať nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

6. Krajský súd v Banskej Bystrici, ako odvolací súd, viazaný rozsahom odvolania (§ 379 CSP), viazaný odvolacími dôvodmi (§ 380 ods. 1, 2 CSP), prejednal odvolanie žalovaného bez nariadenia pojednávania

(a contrario § 385 ods. 1 CSP) a rozsudok okresného súdu v odvolaním napadnutej časti potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP.

7. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 CSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

8. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodním napadnutého rozhodnutia, preto sa obmedzuje len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, s doplnením ďalších dôvodov na zdôraznenie jeho správnosti v nadväznosti na odvolacie námietky žalovaného.

9. Žalovaný odvolaním napadol rozsudok okresného súdu z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), písm. f) a písm. h) CSP.

10. Podľa § 365 ods. 1 CSP odvolanie možno odôvodniť len tým, že písm. d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, písm. f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, písm. h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

11. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 90/2019 z 05. 11. 2019 vyslovil názor, že iba citácia zákona pre vymedzenie odvolacích dôvodov nepostačuje. Nakoľko žalovaný podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP žiadnym spôsobom nekonkretizoval vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, uvedený odvolací dôvod nebol uplatnený spôsobom postačujúcim na prieskum rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa tak zaoberal iba odvolacími dôvodmi žalovaného v zmysle § 365 ods. 1 písm. f) a písm. h) CSP.

12. Žalovaný v odvolaní namietal, že právo konštatovať, že obsah smernice 2003/88/ES bol do zákona č. 315/2001 Z. z. prevzatý nesprávne, nespadá do kompetencie súdu prvej inštancie, resp. do kompetencie iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie. Odvolací súd sa s týmto tvrdením žalovaného nestotožňuje.

13. Podľa § 3 ods. 1 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

14. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcom porušením práva Únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno zaradiť medzi tzv. súkromnoprávne spory. Skutočnosť, že žalovaným v takomto spore je štát, je bez právneho významu. Pokiaľ je účastníkom občianskoprávnych vzťahov štát, je podľa § 21 Občianskeho zákonníka právnickou osobou. Z judikatúry Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy.

15. Súd prvej inštancie bol v rámci svojej právomoci v prejednávanom spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva Únie pri preberaní smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky, to znamená skúmať, či zákon č. 315/2001 Z. z. zodpovedá cieľom článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Každý vnútroštátny súd členského štátu EU je v rámci svojich právomocí a voľnej úvahy, ktorú mu priznáva vnútroštátne právo povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom únie. Ak takáto interpretácia nie je možná, súd je povinný bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu ktorou by sa mala uviesť vnútroštátna právna norma do súladu s úniovým právom (C-231-233/06,C-128-131/07). Každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť únioného práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť úniovú normu pred vnútroštátnou normou. Súd prvej inštancie tak mal právomoc posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES.

16. K námietke žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie, žalovaný v konaní poukázal na potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“ s tým, že na aplikácii

Smernice 2003/88/ES sa žalovaný nepodieľa, nie je podľa názoru odvolacieho súdu dôvodná. Odvolací súd sa so záverom súdu prvej inštancie o nesprávnom prebratí smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky stotožňuje, pričom skutočnosť, že žalovaný sa priamo nepodieľa na aplikácii Smernice 2003/88/ES, resp. zákona č. 315/2001 Z. z. vo vzťahu k žalobcovi, je z hľadiska prejednávaného sporu bez právneho významu. Odvolací súd poukazuje na to, že podľa čl. 29 Smernice 2003/88/ES táto smernica je adresovaná členským štátom, pričom žalovaný ako členský štát Európskej únie a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej a aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice; v prípade že štát túto povinnosť nesplní, je štát, teda žalovaný, zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu Smernice 2003/88/ES pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku Slovenskej republiky. Odvolací súd zdôrazňuje, že žalovaným je Slovenská republika. Podľa ust. § 21 Občianskeho zákonníka pokiaľ je účastníkom občianskoprávnych vzťahov štát, je právnickou osobou. Slovenská republika ako člensky štát a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedná za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. Nakoľko smernica 2003/88/ES je určená štátu, ktorý zodpovedá za jej správnu transpozíciu, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaná žalovaná Slovenská republika (štát). Za Slovenskú republiku, ktorá je vecne pasívne legitimovaným subjektom v konaní o náhradu škody pre nesprávnu transpozíciu smernice EÚ, v konaní koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre Hasičsky a záchranný zbor v zmysle ust. § 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, a ktoré bolo garantom právnej úpravy podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov. Odvolacia námietka žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie tak nie je dôvodná.

17. Odvolací súd za nedôvodnú považuje aj námietku žalovaného, v ktorej namietal, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť Smernice 2003/88/ES, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov hasičského a záchranného zboru vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany (čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES v spojení s čl. 2 Smernice Rady 89/391/EHS zo dňa 12. 06. 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, pričom zároveň namietal, že rozhodnutie Súdneho dvora C 429/09 sa týka „mestského hasiča“ a preto ho nie je možné považovať za smerodajné, resp., že Smernica 2003/88/ES sa na žalobcu nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože to neumožňuje charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času, keď činnosť žalobcu
patrí medzi odvetvia a činnosti, ktoré nahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej obrany. Odvolací súd poukazuje na to, že súd prvej inštancie pri právnom posúdení veci aj v znení Smernice 2003/88/ES správne pri rozhodovaní vychádzal aj z príslušnej judikatúry Súdneho dvora, pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva únie, ktorý Súdny dvor podal (viď rozsudok C-261/2021 zo dňa 07. 07. 2022). Žalovaný sa bráni v rovine všeobecnej polemiky so závermi súdu prvej inštancie, bez dopadu na záväznosť rozhodnutí Súdneho dvora, od ktorých niet dôvodu sa odchýliť, vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. Súdny dvor rozhodol, že čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor rozhodol, že Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne, pričom nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom, alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným, a to aj v prípade, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojim charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám; na účely Smernice 2003/88/ES pojem pracovníka nemôže byť vykladaný rôzne podľa právnych predpisov toho ktorého štátu, ktorý je členským štátom Európskej únie, ale má autonómny význam vlastný právu únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať žiaden dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva únie. Znamená to teda, že skutočnosť, či niekto je podľa vnútroštátneho práva dobrovoľným hasičom alebo profesionálnym hasičom, nie je vo vzťahu k posudzovaniu charakteristiky pracovníka relevantná, a na takéhoto pracovníka sa vzťahujú ustanovenia Smernice 2003/88/ES (rozsudky C-397/01 až C-403/01, C-429/09, C-518/15). Vzhľadom už na vyššie uvedené je preto nedôvodná odvolacia námietka žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na žalobcu ako hasiča a bez právneho významu je skutočnosť, či hasič plní svoje úlohy v pracovnom,

resp. služobnom pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke, alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (rozsudok C-429/09 vo veci Fus body 33. až 35.). Členské štáty teda nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku, alebo určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 bod 99., C-429/09 body 35. a 52.). Súdny dvor judikoval, a to opakovane, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 bod 95.) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (rozsudok C-437/08 bod 27.). Súdny dvor osobitne v prípade hasičov potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený Smernicou 2003/88/ES (rozsudok C-429/09, C-52/04). Z dôvodu, že žalobca počas výkonu služobnej pohotovosti musí byť k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, t. j. v mieste výkonu práce, celý čas služobnej pohotovosti je potom potrebné započítať do pracovného času žalobcu, pričom skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada v zmysle § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. nemá vplyv na porušenie článku 6 písm. b/ smernice č. 2003/88/ES. Námietka žalovaného, že smernica č. 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je preto z vyššie uvedených dôvodov nedôvodná. Odvolací súd poukazuje na to, že aj z aktuálnej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v prípade, ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (rozsudky vo veci C-214/20, C-580/19, C-344/19).

18. Vo vzťahu k námietke premlčania vznesenej žalovaným sa odvolací súd stotožňuje s odôvodnením v rozsudku okresného súdu. Nerešpektovaním smernice vznikla žalobcovi ujma, ktorú súd analogicky posúdil podľa § 11 a nasledovných Občianskeho zákonníka, vzťahujúcich sa na ochranu osobnosti. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Začiatok plynutia premlčacej doby pri náhrade za nemateriálnu ujmu je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. K ujme na právach žalobcu dochádzalo každým kalendárnym mesiacom za žalované obdobie (september 2019 až august 2022) tým, že nebol dodržaný limit pracovného času podľa čl. 6 písm. b) Smernice. Žalovaný porušovaním smernice nekompenzoval ujmu v služobnom plate žalobcu ku dňu splatnosti mzdy za kalendárny mesiac, vždy 10. deň nasledujúceho kalendárneho mesiaca. Nakoľko žaloba bola súdu doručená dňa 10. 10. 2022, nárok žalobcu uplatnený v konaní premlčaný nie je.

19. Vo vzťahu k nároku na náhradu škody pokiaľ žalovaný v podanom odvolaní uvádza, že článok 17 ods. 1 smernice č. 2003/88/ES umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania tohto článku za predpokladu, že dodržujú všeobecnú zásadu ochrany, bezpečnosti a zdravia pracovníkov, pričom jedným z dôvodov na neuplatňovanie je situácia, keď sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej obrany (ako je v súdenej veci), odvolací súd uvádza, že túto odvolaciu námietku nemožno považovať za dôvodnú, pričom odvolací súd sa v plnom rozsahu zhoduje s názorom súdu prvej inštancie vo vzťahu k tejto námietke, ktorý názor súdu prvej inštancie tento veľmi podrobne odôvodnil. Správne súd prvej inštancie vyslovil záver, že hoci v článku 17 smernice č. 2003/88/ES bola daná možnosť členským štátom odchýliť sa za určitých podmienok od jednotlivých ustanovení smernice podľa článku 17 ods. 3 písm. b/ smernice, v ktorej je uvedené, že v súlade odstavcom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky len od článkov 3,4,5,8 a 16, avšak odchýlku od článku 2 alebo 6 smernica nepripúšťa. Súd prvej inštancie zároveň správne poukázal na to, že zákon č. 315/2001 Z. z. o hasičskom a záchrannom zbore v prílohe č. 4, bod 6 preberá smernicu Rady 2003/88/ES, a preto dospel aj k správnemu záveru, že v danom prípade služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti smernice 2003/88/ES.

20. Pokiaľ žalovaný namietal, že žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody žiadnym spôsobom, pričom veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný, odvolací súd uvádza, že zo žaloby ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie je nepochybne zrejmé, že žalobca uplatnil nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) z dôvodu, že u žalobcu došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného k vzniku škody(nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy SR) z dôvodu, že účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice č. 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania, alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy SR), pretože reálne musel odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice č. 2003/88/ES a musel tráviť čas v práci, prichádzal o čas, ktorý by mohol venovať rodine, záľubám, resp. iných aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením. Je tiež zrejmé, že výšku nároku žalobca odvodil od počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil a neboli mu započítané do služobného času. Žalobca si žalobou neuplatnil nemajetkovú ujmu podľa počtu odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne, pričom za primeranú náhradu označil žalobca finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú mu priznáva zákon o hasičskom a záchrannom zbore pri nariadenej služobnej povinnosti podľa § 122 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona.

21. Súd dospel k správnemu záveru ohľadom splnenia predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie, pričom predmetné predpoklady zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva únie vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora. Podľa judikatúry Súdneho dvora štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie, ak porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám, alebo zakladá povinnosti pre členský štát, porušenie práva únie je dostatočne závažné a medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Odvolací súd je v súlade s názorom súdu prvej inštancie toho názoru, že v súdenej veci boli predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi v dôsledku porušenia práva únie splnené. Odvolací súd uvádza, že článok 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas, vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín. Toto ustanovenie smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ustanovenie článku 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, keď do pracovného času sa v rozpore s čl. 2 ods. 1 smernice žalobcovi nezapočítava čas služobnej pohotovosti, pričom v konaní pred súdom prvej inštancie bolo preukázané, a to listinnými dokladmi, ktoré boli vypracované zamestnávateľom žalobcu, že za sporné obdobie, ktoré je predmetom sporu, a to od 1. septembra 2019 do 31. augusta 2022 vrátane, dochádzalo k tomu, že priemerný týždenný služobný čas žalobcu presahoval hranicu 48 hodín, na čo poukázal súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia, pričom zároveň rozsudok súdu prvej inštancie obsahuje aj prehľadné tabuľky, z ktorých vyplýva počet hodín odpracovanej pracovnej pohotovosti. Zároveň je splnená aj podmienka porušenia práva únie dostatočne závažným spôsobom, keďže porušenie článku 6 písm. b/ smernice vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora (rozsudok C-429/09). Splnená je aj podmienka príčinnej súvislosti medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom ujmy u jednotlivca, keď v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy), a to v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia v zmysle článku 40 Ústavy SR a tiež v dôsledku zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život v zmysle článku 19 ods. 2 Ústavy SR, keďže žalobca reálne musel odpracovať viac ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, a to na úkor svojich blízkych ako aj seba, pričom musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať rodine, priateľom, svojim záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s pracovným zaradením žalobcu.

22. Nie je dôvodná odvolacia námietka žalovaného, že medzi porušením práva únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť z dôvodu, že žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa

na porušovanie jeho práva a nepožiadal ho o náhradu škody, a teda nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody. Odvolací súd uvádza, že na postavenie žalobcu ako hasiča sa vzťahuje judikatúra Súdneho dvora (rozsudky C-429/09 a C-445/06), z ktorej judikatúry vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať, výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo únie, a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel. Pracovníka je potrebné považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať, vzhľadom na toto slabšie postavenie, môže byť takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka. Vo veci ako je vec tohto súdneho sporu, ktorá sa týka porušenia ustanovenia práva únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňaté z ich dodržovania; vyžadovanie takejto podmienky by potom znamenalo spochybňovanie práva na náhradu škody, ktorý má základ v právnom poriadku únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. Článok 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, a preto za týchto podmienok správne dospel súd prvej inštancie k záveru, že nemožno považovať za primerané požadovať od žalobcu, ktorému vznikla škoda z dôvodu, že boli porušené jeho práva, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady tejto škody najprv vyvíjal iniciatívu vo vzťahu k svojmu zamestnávateľovi. Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu vzniknutú žalobcovi boli splnené.

23. Žalobca sa žalobou domáhal zaplatenia nemajetkovej ujmy v sume 5 143,13 Eur, ktorú vyčíslil ako súčet odpracovaných hodín služobnej povinnosti za obdobie od 9/2019 do 8/2022 vrátane a rozdielu peňažnej náhrady vyplácanej za určenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. a náhrady za nariadenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 2 písm. a/ zákona č. 315/2001 Z. z., pričom v konaní pred súdom prvej inštancie výpoveďou v spojení s listinnými dôkazmi, ktoré má žalobca k dispozícii od svojho zamestnávateľa, preukázal, tak ako to vyhodnotil súd prvej inštancie, že pri takomto rozvrhnutí pracovného času, ktorý je v rozpore s právom EÚ prichádza o voľný čas, ktorý by inak mohol venovať rozvoju osobných, rodinných, priateľských vzťahov, fyzickej a psychickej relaxácii. Domáhal sa náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil, a ktoré mu neboli započítané do služobného času (čo je rozpor s čl. 2 ods. 1 smernice), nedomáhal sa nemajetkovej ujmy vyčíslenej za presný počet odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne. Z konania pred súdom prvej inštancie ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalovaný nerozporoval dôkazy predložené žalobcom ani výpočet času služobnej pohotovosti a správne preto súd prvej inštancie skutočnosti tvrdené žalobcom a preukazované listinnými dôkazmi súd považoval za nesporné (§ 151 ods. 1 CSP).

24. Odvolací súd uvádza, že smernica 2003/88/ES neobsahuje ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi (občanovi členského štátu EÚ) porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv jednotlivca. Vnútroštátne právo členských štátov musí určiť, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektívnosti bolo stanovené, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež definovať pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Právny poriadok SR tiež nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie. Ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci takúto právnu úpravu neobsahuje, preto súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka). Žalovaného odvolacia námietka, že žalobca nepreukázal spôsobenú ujmu nie je dôvodná.

25. Odvolací súd nesúhlasí ani s námietkou žalovaného, že v súdenej veci neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že žalobca sa mal domáhal upustenia od takého zásahu od svojho zamestnávateľa s poukazom na to, že žalobca sa domáha len finančného plnenia, ktoré má slúžiť len ako akási kompenzácia bez toho, aby tento údajný protiprávny stav bol do budúcna napravený. Súd prvej inštancie so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené, a to právo na ochranu zdravia a právo na súkromie a okolnosti porušovania práva žalobcu správne dospel k záveru, že v súdenej veci sú splnené podmienky na aplikáciu § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. na priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Aj podľa názoru odvolacieho súdu vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, keď žalovaný ako členský štát EÚ neprijal opatrenia nevyhnutné za zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES a zároveň za situácie, že do pracovného času nie sú zarátané nadčasy služobnej pohotovosti je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah, ktorým je štát namieste. Rovnako berúc do úvahy už vyššie uvedené neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a pod. Z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osobe v spoločnosti je len príkladmo uvedené, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom právna úprava v ust. § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie; týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia; peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t. j. žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Berúc do úvahy judikatúru ESD možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa úniového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva k náhrade ktorej dochádza v peniazoch. Zákonnú možnosť jej úhrady v peniazoch umožňuje § 13 ods. 2 OZ pretože ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti („najmä“).Ustanovenia § 13 ods. 2 OZ totiž uvádza prípady kedy je možné s ohľadom na intenzitu zásahu priznať náhradu nemajetkovú ujmy v peniazoch len demonštratívne. Nemožno preto túto možnosť spájať iba so zásahmi proti dôstojnosti fyzickej osoby a jej vážnosti v spoločnosti (rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo 2304/99).

26. Odvolací súd teda uvádza, že žalobcovi ako fyzickej osobe vzniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Práva žalobcu vyplývajúce zo Smernice 2003/88/ES neboli štátom dodržiavané, pričom zároveň bolo pomerne dlhé obdobie porušované právo žalobcu na odpočinok, a to aj napriek tej skutočnosti, že žalobca v spoločnosti plní zodpovedné úlohy, a preto bolo dôležité, aby mal možnosť si po práci náležite odpočinúť. Z týchto dôvodov preto odvolací súd považuje nárok žalobcu za dôvodný a prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú, pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Keďže nemajetkovú ujmu nie je možné nahradiť inak z dôvodu uplynutia času, berúc do úvahy špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie tohto zásahu, nie je primerané porovnávanie s inými obdobnými prípadmi zásahov, ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní. Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznané v prípadoch zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny alebo obetiam trestných činov. Zároveň neobstojí ani argumentácia žalovaného, že nemôže byť stranou sporu o ochranu osobnosti, z dôvodu, že v právnom poriadku Slovenskej republiky neexistuje osobitná právna úprava obsahujúca náležitosti konania o náhrade škody spôsobenej porušením úniového práva s tvrdením, že žalovaný nemôže byť účastníkom sporu o ochranu osobnosti majúc za to, že v takomto prípade žalovaný nie je pasívne vecne legitimovaný, k čomu odvolací súd uvádza, že k otázke pasívnej vecnej legitimácie žalovaného sa už odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia vyjadril vyššie.

27. Odvolací súd vychádzajúc zo skutkového stavu, ktorý zistil súd prvej inštancie, a odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie po vyhodnotení odvolania žalovaného ako nedôvodného, rozsudok súdu prvej inštancie postupom v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil vo veci samej, a to aj v závislom výroku o trovách konania. V odvolacom konaní neboli zistené nesprávne skutkové zistenia z vykonaných dôkazov, ktoré boli vykonané pred súdom prvej inštancie. Súd prvej inštancie posúdil vec právne správne. Tvrdenie žalovaného, že rozsudok súdu prvej inštancie je v určitej časti arbitrárny a nedostatočne odôvodnený, nie je dôvodné, keď rozsudok súdu prvej inštancie je dostatočne a zrozumiteľne odôvodnený a spĺňa všetky náležitosti v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Súd sa správne a náležite vysporiadal so všetkými podstatnými otázkami ohľadom základu uplatneného nároku, ako aj jeho výšky.

28. Súd prvej inštancie rozhodol správne aj v časti trov konania pri právnej aplikácii ust. § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. Keďže žalobca bol v konaní plne úspešný, súd prvej inštancie správne uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pričom výška týchto trov bude určená osobitným uznesením súdu prvej inštancie postupom v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

29. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP (ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie) v nadväznosti na § 255 ods. 1 CSP (súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci) a žalobcovi ako úspešnej strane v odvolacom konaní tak priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

30. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov členov senátu 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).
Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. CSP)
Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).
Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).
Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).
Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).
Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).
Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).
Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).
Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,
a) ktorému súdu je určené,
b) kto ho robí,
c) ktorej veci sa týka,
d) čo sa ním sleduje a
e) podpis.
(§ 127 ods. 1 CSP)
Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).
Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).
Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).
Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).
Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie vád neodstráni vady, následkom neodstránenia vád dovolania je odmietnutie dovolania.